NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 29. augusta 1855. List 69.

Globoko oranje — zakaj in kadaj je dobro? *)

Globoko oranje je velika dobrota za kmetijstvo. Al dolgo niso gospodarji tega spoznali in marsiktera nasprotna misel je mogla pod koš iti, preden je pravo spozna. je prederlo štare in ukoreninjene vraže. Eni so se bali, da po globokem oranji pride mertvica na verh; drugi so prerokovali, da na to vižo se bo zemlja kmalo izpila; še drugi pa so rekli, da globoko oranje prizadeva veliko dela, pokvarja orodje itd., — in res! ker nektere perve skušnje, po nevednosti slabo opravljene, so se slabo obnesle, so ljudje kazali na take njive, rekoč: lejte! da globoko orati ne velja nič.

Al umni angležki kmetovavci se po vsem tem niso dali vstrašiti, in po dobro izpeljanih skušnjah jim je obveljalo, neverne Tomaže spreoberniti, in globoko oranje se je jelo čedalje bolj razširjevati, tako, da sedaj vsak gospodar skerbí, da se mu polje globoko orje, ker je vsak prepričan, da globoko orana njiva je veliko veliko bolj rodovitna in se na nji veliko veliko več pridela. Kdor ima, na priliko, pet oralov zemlje, si napravi pridelk od šesterih, če orje globokeje.

Kako globoko naj se orje, se ne more povedati, da bi bilo primerno za vsako zemljo; to mora vsak gospodar po svojem svetu razsoditi. Če se navadno orje pol čevlja globoko, se orje globoko, ako seže drevó en čevelj ali še globokeje v zemljo.

Zakaj pa naj se orje globokeje, ali kaj se doseže z globokim oranjem?

1. Rastline se zamorejo bolj terdno ukoreniniti in korenine take so močneje.

Da je globoko oranje dobro pri tacih sadežih, kteri se okopujejo, ljudjé že dolgo vedó, — da bi globoko izorana njiva tudi koristila žitu, niso verjeli, ker so mislili, da koreninice žita se bolj plitvo in poverh razširjujejo. Al ta misel ne velja več od tistega časa, od kar so skušnje učile, da, če je njiva dobro obdelana, grejo tudi žita s svojimi koreninami precej globoko v zemljo, in da na taki njivi ne poleže žito tako lahko, ker ima močneje bilke.

2. Se pridobí več rodovitne zemlje.

Dosto gnojnih stvarí na njivi se poplakne globokeje v zemljo, kjer se zbirajo brez koristi za korenine, ki ne sežejo do njih; pa ne le, da tako rekoč dobra stvar mertva spodej leží in brez koristi, temuč zatuhnjena in zraku odtegnjena se še spridi in postane škodljiva. Če pa se zemlja globoko orje, pridejo vse te stvarí na verh in so sadežem gotova dobrota.

3. Globoko preorana zemlja se lože zgreje.

Zrak gré lože v globoko zorano zemljo in z zrakom prešine gorkota tudi spodnjo plast; tudi deževnica pride lože doli in ž njo se ogreje spodnja zemlja.

4. Naj je vreme suho ali mokro, vselej je globoko izorana zemlja bolja za vsakteri sad, ki v taki zemlji vselej dobiva primerno mokroto.

Če je vreme deževno, popiva taka globoko rahla zemlja mokroto lahko in odpeljuje preobilno močo iz verha; če je suša velika, ostane spodej zemlja dalje vlažna.

Tudi je lože v taki zemlji pleti in sploh polje na vsako stran z večjim pridom obdelovati.

Ali je pa globoko oranje za vsako zemljo prav?

Naj bolje je globoko oranje za debelo ilovnato zemljo, pa tudi za tak svet, kjer je zgornja zemlja drugačna, spodnja pa tudi drugačna, da se po globokem oranji obojna skupej pomeša; tudi tam je globoko oranje dobro, kjer je spodnja plast zemlje taka, da ne spuša moče skozi.

Manj dobro pa je globoko oranje za vsak tak svet, kjer je zemlja bolj rahla in je tudi spodnja zemlja taka, da rada močo skozi spuša.

Gotovo slabo pa je globoko oranje na tacih zemljiših, kjer je pod lahko pešeno zemljo plitva plast ilovce, ktera zaderžuje močo, da ne more hitro skozi.

Popolnoma nemogoče pa je globoko orati na tacih zemljiših, kjer spodej večje kamnje leží ali kjer je spodnja zemlja terda, da se le težko rovati dá.

Vse to je tedaj treba porajtati, da gospodar vé, na kterih zemljiših naj se loti globokejega oranja.

(Dalje sledí.)

*) Izpisek iz dr. Hartsteinovih bukev od angležkega in škotskega kmetijstva.

Gospodarske skušnje.

Češminjevec je najboljši namestnik hladivnega limoninega soka.

Ko so češminjeve jagode dozorele, naj se jih nabere nekoliko, se zmečkajo in njih sok naj se očisti takole: Zmeša se vsak funt izprešanega češminjevca z enim lotom popolnoma razbeljenega in v prah zmletega oglja (iz lesa) in pol lotom čistega vinskega kamna (Weinstein). Ta zmes naj 12 ur mirno stojí, potem naj se precedí skozi kosmat papier (Fliesspapier). Precejeni češminjevec se vlije v majhne steklenice, ktere naj se dobro zamašé s skorjenim zamaškom potem zakapijo in v kleti ali na drugem hladnem mestu hranijo. Tako ostane tak sok veliko let dober in z vodo zmešan je dobra hladivna pijača v veliki vročini, pa tudi v vročinskih boleznih, v kterih zdravnik pripustí hladivne pijače.

Vinu podobna pijača.

Naj se naberajo jabelčne in hruševe lupljenice, naj se posušé, pa hranijo na suhem méstu tako dolgo, dokler jih veliko vkup dobimo. Potem jih denemo v pripravno posodo, jih polijemo z vodo, ter jih postavimo na srednje topel kraj. Ako bi lupljenice preveč vode popile, jim je dolijemo polagoma, kolikor je pomanjkuje. Kakor hitro začenja vinsko vrenje (kar se spozna po duhu), odcedimo tekočino, in iztlačimo še nekoliko lupljenice. Ta odcejeni in izprešani sok pre-

cedimo pa hranimo nekoliko časa v zatvorenih sodčkih. Tako dobimo tečno pa ne drago pijačo, ktera ni manj prijetna od tolkle.

Starozgodovinski pomenki.

Sveto indiško figovo drevo in njega pomen na noriških rimskih kamnih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Enaka podoba je na drugem sekovskem kamnu, al ker kamen ni več cel, tedaj ni na njem nič druzega viditi, kakor podoba pervega kamna do figovega venca.

Muhar, kteri je 20 sekovskih starinskih podob razložil — se vé da po latinski in gerški mitologíi, se razlage te znamenite podobe ni lotil.

Knabel [1]), kteri je pri razlaganji sekovskih podob nar temniše gerške mitiške basni iskal, kterih gotovo rimski naselniki in noriški podobarji niso znali vkljub visoki izobraženosti starih Rimljanov, to sliko tako razlaga: „Eine simbolische Darstellung. Ganz oben ruhen zwei mit den Schweifen verschlungene Delphine auf einer umgestürzten Muschel. Rechts und links von ihr stehen zwei gekleidete Kinder und scheinen einen herabhängenden Kranz getrockneter Feigen zu halten. Sie stehen auf zwei Füllhörnern, die sich auf einen geflügelten Kindesgenius stützen, dessen Unterleib in Schuppen, und dann in beiderseits geschlungenes Laubwerk ausgeht, welches er mit den Händchen hält. In einer unterhalb befindlichen Abtheilung schwebt ein Seeungeheuer. Ich halte das Ganze für ein Simbol des Handels mit Seewaren, das als Verzierung an dem Hause eines Mannes angebracht gewesen sein mochte, der dem Corpus negotiantium angehörte, und mit Südfrüchten und andern Erzeugnissen des Meeres Handel trieb“.

Nam se ta razlaga pozdeva v vsem smešna. Ako je to simbol tergovine, kaj nek ima tukaj geflügelter Kindergenius opraviti? Dalje vprašamo: kdo nam zamore iz starih rimskih starin le en eksemplar ribo-lukastega genija pokazati? Stari Gerki in Rimci so res morske pošasti vsake sorte si izmišljevali, — al takošnjih spet nikjer ne najdemo.

Po našem mnenji je podoba ta sostavek iz Višnutove delavnosti. Ako se gori navedenih besed Creuzerovih spomnimo, ktere je o indiški umetnosti izgovoril: „nicht das Schöne wird gesucht, sondern das möglichst Erschöpfende“, tedaj resnico teh besed najdemo v naši podobi popolnoma spolnjeno.

Ravno ta ostroumni izsledovatelj starega sveta še pravi [2]): „Unzählige Beiwerke hat jeder ihrer Götter, jedoch keines ist bedeutungslos; jeder Kopf, jeder Arm, jeder Fuss und so fort kat seine besondere Bedeutung, und die ganze Geschichte des Gottes liegt in Simbolen, so, dass wir gewiss die Behauptung wagen können: es habe kein Volk der Erde seine Religion so ausführlich simbolisirt, als das indische [3]).

Ravno to obilnost vlastín nahajamo pri severnih Slovanih, tako, postavimo, ima Shri Rama-Radogost ptiča na glavi, spredej človečje, zadej levovo lice, na persih bikovo glavo; na drugih podobah ga vidimo s ptičem, s toporo (Streitaxt) kakor Pogoda [4]), to je Višnu Pagašasana, Višnu-Shama [5]) ima spredej človečjo, zadej meresčevo glavo, plužno železo v roki, rog obilnosti, sončne žare [1]) itd. Vse te vlastíne so vzete iz raznih avatar Višnuvih, ktere je slovenski duh hotel v spomin raznih djanj in delovanj božanstva v eni podobi zediniti.

Tako tudi v naši podobi vidimo več zaznamkov iz Višnutovih djanj predstavljenih.

V morski pošasti (glej podobo) vidimo zaznamovano luč, vodo in zrak. Lev je znamenje sonca v basnoslovji vsih starih narodov, in sicer sonca v cenitu, v kterem času skor svojo naj večo vročino in neizmerno moč lastnosti kralja zverin na se jemlje [2]). Odtod izvira pozneja mitiška povest, da je Višnu orjaša Hiranjakasipu-ta v podobi možo-leva raztergal [3]). Že ime Hiranjakasipu, to je, zlatolični, opominja, da je to podoba škodljive sončne močí. Zatega voljo tudi severnoslovanski Pogoda — Radogost ima levovo glavo kot božanstvo sonca, in na noriških kamnih se nahaja več levovih podob z odpertimi lapami. Pod levovima prednjima tacama pa se večidel nahajajo ovnovi glavi simbol Shiva-ta Agrita, kteri je bil predstavnik ognja [4]). Na sredi pa se vidi Shiva-tova glava, kterega so radi kot starca si obrazovali. Riba in konj sta neptunske živali ne samo pri starih Indih, temoč tudi Gerkih in Rimljanih. Krila ali peroti pa so zmiraj znamenje zraka, ker je zrak prebivališče krilatčev (tičev). Pomen figovega drevesa je nam že Creuzer razložil. Spomenik je brez dvombe grobni — v spomin dvojih ljubeznjivih otrok, ktera na rogovih obilnosti stojita.

Ashvatino listje se večkrat nahaja na noriških grobnih kamnih in sarkofagih. Tako na enem pri Sivnicah iz razvalin tako zvane hajdovske hiše izkopanem sarkofagu se nahajate dve vejici tega drevesa, vsaka s tremi listici [5]). In zares ni prikladnešega znamnja za spomin dragih mertvih, kakor to drevo, ktero po svoji lastnosti je lepo očitovalo daljno življenje po smerti. (Dalje sledí.)

[1]) „Schriften des histor. Vereines für Innerösterreich.“ I. 48

[2]) Creuzer „Simbol.“ I. 647.

[3]) Naj nikdor ne misli, da terdimo: indiška in slovenska umetnost ste eno, — al to terdimo, da, ker je slovansko basnoslovje enako z indiškimi, slovanska umetnost ima barem indiški tipus, ker verozakonska umetnost je hči verozakona.

[4]) Mone „Geschichte des Heidenthums im nördl. Europa“ I. 204.

[5]) Asiatic. Research. VI. 462.

[1]) Nork „Mythol.“ VII. Theil str. 76.

[2]) Asiatic. Research. I. 154.

[3]) Glej podobe pri Muharji „Gesch. der Steierm.“ I. Abbild. Tafel VII., fig. XII., Tafel XVII., Strassgang fig. 3.

[4]) Asiatic. Research. IV. 48. XI. 490.

[5]) Izris tega sarkofaga se znajde v moji zbirki. Pis.

Ogled po Gorenskem.

Poljanska dolina in pot skoz njo proti Idrii.

(Dalje.)

Od Hotavlj gré pot bolj navkreber. — Malo čez četert ure se okrenemo okol nekega grička, in farni kraj — stara Oselca se nam posveti gori v desni dolini. Malo gremo navzdol in znajdemo se na Trebii, ktera vas je vendar za lučaj deleč od loško-idrijske ceste na desno. Zdí se mi, da tukajšna okolica je berž ko ne tista, od ktere Valvazor v svoji III. knjigi: „Slava krajnske vojvodine“ pravi: „Med zapušenimi rudniki na Gorenskem so tudi Kontafel in Hudovolš, ne deleč od Poljan pod loškim gospodstvom, ktere je obdelovati dal neki Karnion, ki se je pa bil tako zadolžil, da so mu upniki naposled po pravdi in razsodbi jame vzeli, in potem taiste po neskušenih rudokopih sami obdelovati dali tako dolgo, dokler tudi oni niso v nič prišli, in tako so te jame od 60 in še več let sem (tedaj od zdaj že pred kakimi 230 leti) k veliki škodi dežele v popoln razpad prišle“. — Uzrokov tega, mislim, ni težko najti. Je namreč, kakor sem že v začetku povedal, okolica oselška silno bogata rud, ker se nahaja tù mnogo bakrene rude, marmeljna in škerlí. Čez vse to pa je na sončni strani oselške doline mnogo starih zapušenih jam, kjer se je nekdaj železna ruda kopala in se še vedno kak sled nahaja, ki pa je v presneto terdih pestéh. Verh tega je četert ure nad Trebijo na desnem bregu Poljanšice mlin, ki se še dandanašnje imenuje „na Fužinah“, in nam jasno spričuje, da so nekdaj tù fužine stale. Skerbno sem pre-

gledoval Valvazorja, da bi bil kje kaj od teh fužin zvedel, pa razun omenjenih rudnikov Kontafel in Hudovolš naš slavni rojak nič od tega kraja ne omeni. Toliko bolj me je pa toraj veselilo slišati iz ust častitega oselškega fajmoštra, gosp. Kajetana Hueber-ja posebno za me znamenito novico, ktero so našli v nekem starem spisu, da res so bile v tukajšnem kraji nekdaj fužine; ko so pa tù rude pošle, so iskali po hribih novih sledov, in ker so pri Železnikih mnogo rudnin najdli, se od tod preselili tje. Tako so se bile tedaj od tod preselile fužine v Železnike. Verjetno je to zastran tega, ker stare zgornjo-železniške fužine so se znajdle, kakor sem tudi v popisu Železnikov govoril, v „farjevem potoku", kamor pelje steza od Oslice čez Leskovco na Železnike, in ravno od „farjevega potoka" govorí tudi Valvazor, da se nahajajo tam stari rudniki, ktere so nekdaj obdelovati dali žlahni gospodje Koronini. — Ker so se pa še več stoletij pred Valvazorjem zgornjo-železniške fužine iz „farjevega potoka" preselile na sedanje mesto, se ni čuditi, če se o vsem tem ne najdejo natanjčni viri. —

Naj o ti priliki omenim tudi nove ceste, ki bo peljala iz Trebije v Staro Oselco. Poprejšna pot tù gor je šla po dolíni ob potoku, kteri se je majhno dalje tje do hriba nič več ko sedemkrat prekoračiti mogel. Koliko neprijetnost napravi taka pot posebno po Gorenskem o deževji, ker se mali potoki narastejo urno v dereče reke, ni treba praviti. Šla je potem pot ob senčni strani hriba in bila je silno nerodna, za vožnjo zlo nevarna in sterma, tako, da bi se bil človek, kakor navadno pravimo, lahko „v kolena ugriznil". Sedanji gosp. fajmošter Hueber so spoznali živo potrebo nove poti ob sončni strani, ker na stari je poleg druzih neprijetnost tudi sneg ležal nek po 6 mescov, in kar pričeli so meriti novo pot po sončni strani, in sicer po takih tukavah, goščavi in robovih, kjer si je dozdaj le divja zver zavetja iskala. Farani so se le posmehovali in rekli: Da! tù gor bodo lesice se plazile in medvedje koračili, nikdar pak ne ljudje hodili, — al gospod fajmošter se niso dali motiti, ampak se smejali od druge straní — novi bolj zložni poti — in rekli: „le ubogajte in ročno delajte, kmalo bo"; in kaj velja! res je bila v dobrih 6 tednih cela gaz pretergana od Trebije v Oselco. Treba je bilo res kopati in streljati, pa lepa beseda je najdla lepo mesto ter premogla vse. Na čast naj bo Oselčanom sedaj rečeno, da vse so storili, kar so svetovali in želeli gosp. Hueber, in brez vsega odškodovanja prepustili za pot ne le pašnike, ampak tudi njive, čez ktere pot derží. Peljala bo zdaj nova cesta, kjer se namest sedemkrat le enkrat, in sicer na Trebije čez potok prestopi, vès čas po sončni strani skoz pašnike in potem skoz goščavo gori do konca dolíne, in se tam okrenila nazaj proti Oselci sem. — Tako so po načertu in pod vodstvom gosp. fajmoštra, kteri so pri tem delu mnogo stavbinih vednost razodeli, z lastnimi stroški oselški farani, in sicer v silno kratkem času pretergali več sto sežnjev dolgo novo pot brez vse pule, brez sekucije in brez vsake neprijetnosti. Proti verhu je na ene mesta cesta že popolnoma za vožnjo pripravna; precej sterma bo sicer še zmiraj, pa — Oselca stojí visoko — in le to rečem: kar se koli od ktere soseske pričakovati zamore, je storila ta čez in čez, in je pokazala, kaj dobra volja in združena moč premorete. (Dalje sledí.)

Odkritoserčna beseda
o izurjevanji učiteljev za ljudske in glavne šole.

Da naša mila domovina ni brez izverstnih učiteljev, ki v različnih predmetih pridno napredovavši so precej visoko stopnjo dosegli in si glavo do pleše belili, se v njih čast tukaj brez ovinkov lahko reče. Pa brez dolzega premišljevanja smémo tudi reči, da bi bilo mnogo druzih tudi te hvale vrednih postalo, če bi se jim bila lepa priložnost, si potrebnih véd in znanost pridobiti, že v mladosti tako prijazno ponujala, kakor se njihovim šolskim unukom sedaj ponuja.

Oziraje se na današnje šolske knjige lahko previdimo, da ni zadosti, če učitelj samo tri razrede doverši, in potem ravno to druge učiti hoče. Mora noč in dan misliti, kako bo to in uno učil, da bode dober sad obrodilo, — in večkrat se pri vsem trudu in vsi dobri voljí zmoti, ker prave korenine jezika in drugih znanost o tej meri ne pozná, kakor bi jo razumeti imel. Skušeni možje takih šol omilujejo mlade leta, v kterih bi si bili lahko obilnih zakladov za svoje današnje potrebe prisvojili. Odkritoserčno zdaj sami terdijo, da je za razlaganje šolskih predmetov več potreba od samega 3. razreda. To je tudí gola resnica! —

Pravo znanost nemškega in slovenskega jezika si človek vlasti le v višjih šolah, kjer se ne veleva samo: „tako in tako naredite!" marveč: „zakaj tako in ne drugače?"

Tù se mu še le razjasnujejo vse rečí natanko, kar je pa takemu možu, ki druge o tem izuriti hoče, neobhodno potrebno.

Tudi bo vsak pameten človek lahko previdel in poterdil, da taisti, ki druge učí, sam še kaj več znati mora. Ravno to je tudi vzrok, da so nekteri učitelji naših glavnih šol malo čislani od drugih uradnikov, dasiravno so ž njimi v eni red deržavljanske časti postavljeni. Snidejo se včasih v družbi izurjenih in učenih mož, in ni se malokrat primerilo, da se hočejo skazati, pa v pomanjkovanji temeljitih vednost jo globoko zablodijo.

Na izglednih glavnih šolah imajo gospodje učitelji tudi večje stroške od drugih učiteljev glavnih šol. Odkod pa ta napaka? bo marsikteri vprašal! Bom ti koj povedal.

Na take šole postavljajo le take učitelje, ki so si več vednost pridobili in to mesto z dobrim vspehom opravljati zamorejo; slabeje ko je šola plačana, toliko manj je tudi čislana od ljudstva, ki tako šolo manj obrajta. Zadnji čas je tedaj tej krivici v okom priti in učitelje vsih glavnih šol enako plačevati. Pa preden se to zgoditi zamore, morajo vsi taki učitelji biti, da se eden druzega v vednostih in metodiki nič kaj zlo ne vstraši. Potem bo še le smel ta in uni vprašati: zakaj da so moji dohodki slabeji? itd.

Ako natanko pretehtamo nam znane pripravniške šole, v kterih se mladenči pripravljajo za učiteljski stan, in ako hočemo resnico govoriti, moramo reči, da bo treba boljih, in da v vsi osnovi bo treba marsiktere prenaredbe, ktera se bo toliko lože vpeljala, kolikor bolj se bo skerbelo za boljo plačo ljudskih učiteljev, za ktero si sl. ministerstvo nauka po svojih šolskih oblastih močno prizadeva.

Naj bo djanskemu učitelju pripušeno tukaj svoje misli razodeti, ne, da bi hotel šolskim gospodom oblastnikom kaj novega povedati, ampak le to reč pretresti za občno spoznanje tudi drugim, kterim je mar za ljudske šole.

Pred vsem je živa potreba, da bi se ustanovilo seminišče, v kterem bi šolski pripravniki vkup stanovali. Deželi bi toliko ne presedalo, v ta blagi namen kakih 100—200 forintov na leto namesto štipendij v plačo sobivališa dovoliti, in pripravniki bi se s posteljami in drugimi malenkostmi že sami preskerbeli. Vodja realne šole naj bi bil vodja tega seminišča.

Prihodnji učitelji ljudstva so gotovo vredni, da se deržava in dežela na-nje skerbno oziruje, in če imajo druge seminišča svoje dobro, bi jo gotovo imelo tudi seminišče pripravnikov za ljudske šole. Ni mi tedaj treba na dolgo in široko razkladati te velike koristi; misliti je le bolj na to, kako bi se ti napravi naklonila potrebna pomoč. Pomoči te pa najti, zlasti v večjem mestu, bi ne bilo mogoče, ako bi se to le s terdno voljo počelo. Dobrotnikov in prijatlov šol se nikodar ne manjka, — tudi bi gotovo marsikdo v svoji oporoki (testamentu) se blagodarno spomnil tacega seminišča, in kapljica za kapljico bi pretekla na dobro taki ustanovi, v kteri bi bivali šolski pripravniki in se oskerbovali s potrebnim živežem.

Število njih tako nikdar ne bo preobilno, in kočljivosti taki mladenči tudi niso vajeni, da bi ne bili zadovoljni s prostim čednim stanovanjem in s prosto malico.

Naj bi ta misel ne bila popolnoma glas vpijočega v pušavi! (Dalje sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Milana 22. aug. Vse premalo je letos napredene svile (žide); kupca je dokaj, blaga premalo; zato cena poskakuje.

Iz Dobrovnika 11. aug. Danes je tukaj umerl prečastiti škof Jederlinič, 57 let star.

Iz Tersta se piše, da kolera vkljub hudi vročini zlo odjenjuje.

Iz Vidma na Savi 26. augusta. J. P. *). Pretekli četertek je bila v rajhenberški šoli letna preskušnja. Veselo je šolska mladina odgovarjala, in se tako izverstno obnašala, da očitno hvalo zasluži. Po dokončani skušnji vzame v roke marljivi učenik, gosp. Kovač, „Gerlico rajhenberške šole“, ktero je on vredil, in otroci ž njimi več slovenskih pesem prav lepo zapojejo. Po tem pa vstane šolar in v milem govoru od prečastitega gosp. Delena-ta, posestnika rajhenberške grajšine, v imenu součencev slovo vzame, zahvalivši se mu za vse dobrote, ktere je mnogo let tamošni šoli skazoval. Solze so se pričujočim utrinjale, spomnivšim se, da okolica bode kmalo blagega dobrotnika zgubila, ker se bo preselil v Gradec. Gosp. Ignaci Delena bode zavolj milodarnosti svoje nam vedno v hvaležnem spominu ostal, in ker bode zdaj rajhenberški fari novo šolo zidal, bode slava njegovih blagih del se še ohranila do poznih poznih unukov! Da to očitno naznanujem, le želje tistih spolnujem, kteri dobrote milodarnega gospoda vživajo.

Iz Krajna 21. aug. B. Da so nekteri pri nas v malo urah umerli, napolnilo je s strahom vse mesto. Pobrala je res kolera skoz nekaj časa vsaki dan po kterega v krajnski fari; al reči se more, da je Krajn dozdaj še srečen proti Šenčurju, Srednji vasi itd. Pri nas odjenjala je posebno zadnje dní, in nadjamo se, da bo zmiraj bolj, ker ljudje se varujejo skerbno vsega, kar bi škodovati utegnilo — in to je pravo in edino branilo kolere, ne pa tiste olja in tinkture, s kterimi se marsikter misli od kolere odkupiti.

Iz Ljubljane 28. aug. Kolera nam, hvala Bogu! še zmiraj precej prizanaša; včeraj so umerli 4, — v vsem skupaj tedaj v Ljubljani do pondeljka zvečer 70. Po vsem Krajnskem jih je dozdaj zbolelo 9744, umerlo 2646, ozdravilo se jih je 4833. Nekteri ljudjé so res huji ko živina; v nedeljo ponoči je pet pijancov prirujovelo s tovaršem, tudi popolnoma nadelanim, v tukajšno bolnišnico; upili so nalaš, da ima kolero, in da naj se jim hitro odprè. Res ga spravijo v sobo; — on se sicer brani, da nima kolere, in verže vsih pet ob tla; ti se spravijo potem iz bolnišnice, unega pa obderžé čez noč noter, da se je prespal in — zjutraj trezen domú koračil. Temu živinskemu obnašanju nasproti pa zamoremo povedati drugo lepo prigodbo, ki se je pripetila tudi v tukajšni bolnišnici v saboto zvečer. Neki zdravnik pride v Dravlje in najde v neki hiši popolnoma zapušenega bolnika (rokodelca). Ker so v tisti hiši že trije za kolero umerli, si ni upal nihče k njemu na pomoč; oskerbljen s sv. zakramenti umirajočih je zdihoval po pomoči; kar pride zdravnik memo in v hišo,— in ko vidi žalostne okoljšine bolnika, ga nečednega kakor je bil v bolezni nabaše na svoj voz in kot pravi Samaritan pelje v bolnišnico v Ljubljano. Ali je zapušenec še živ ali je umerl, ne vémo, — to pa je gotovo, da je zoper krištjansko ljubezen zapustiti bolnike v taki nadlogi!

*) Le pridno spolnujte, kar ste nam obljubili. Vred.

Novičar iz raznih krajev.

Po cesarskem sklepu bojo od 1. dneva prihodnjega mesca zdravniki za cesarsko armado po časti in plačilu takole vredjeni: eden bo general-štabni zdravnik s častjo generala in 4 do 5000 fl. plačila, — 15 jih bo višjih štabnih zdravnikov 1. reda s častjo polkovnika in plačo 2400 fl., 15 pa 2. reda s častjo oberstlajtnanta in 1600 fl., 30 bo štabnih zdravnikov 3. reda s častjo majorja in 1200 fl., — 293 bo polkinih zdravnikov s častjo stotnika z 900 in in 700 fl., — višji zdravniki s častjo oberlajtnanta bojo plačani po 500 fl., — število višjih ranocelnikov se bo obilo pomnožilo. — Ni res, da bo vožnja po železnici čez Semering začasno jenjala. — Pervi zvon v našem cesarstvu iz vlitega jekla, 142 funtov težák, se je napravil za cesarjevo hišo v Išel-nu. — Spet je neka družina (oče, mati in čvetero otrok) naglo smert storila pa strupenih gobah, 11. dan t. m. v Hostovi poleg Pardubic na Českem. — Iz Krima naznanja Pelissier od 23. t. m., da so Rusi v hudi zadregi 5 svojih podkopov zoper 53. francozko baterijo zasmodili; podkopi so se raznesli brez škode za baterijo. — Cesar Napoleon se v pismu, ki je natisnjeno v „Moniteur-u“, zahvaljuje Pelissieru za zmago ob reki Černaji, in izgovarja gotovo upanje, da se bojo kmalo vžugali Rusi v Krimu (?). Ena prednja terdnjava pri Malakovu jim je že vzeta. — 8. dan t. m. je došlo 17 družin brambovcov (vsaka šteje 1000 vojakov) iz Kurske dežele v Simferopolj — na pomoč Sevastopolju. Neizrečeno veselo so bile sprejete; Goršakov jih je serčno pozdravjal v imenu vse armade in oserčeval za bližnji boj zoper nebožnega sovražnika. „Dosihmal, tovarši! — je sklenil govor — hurrah našemu pravoslavnemu caru! hurrah naši matuški Rusii! in hurrah blagodušnim sinovom, kteri od nekdaj slové zavolj junaštva svojega!“ — Cesarski ukaz kliče brambovce iz 11 druzih dežel v vojsko; popis bo terpel od 1. oktobra do 1. novembra; od 1000 duš se jih bo vzelo 23. — Omer-paša gré z dobro oskerbljeno armado na azijatiško bojišče. — V Sveaborgu je le 20 hiš pogorelo in 40 Rusov smert storilo, čeravno je v terdnjavo priletelo čez 20.000 krogel. — Sliši se, da so čolniči s topovi angležko-francozke pomorske armade že na poti domú. — Vsi časniki so polni popisov, kako slovesno povsod prejemajo kraljico angležko v Parizu; 600.000 tujcov je nek sedaj tam. — Pisma iz Laškega poterjujejo, da čedalje bolj vrè na Napolitanskem; zadnje dní so jih je spet veliko zaperlo. Angleži nek zlo podpihujejo. — Papežev poslanec je zapustil Madrid, in španjska vlada zmiraj bolj sovražno ravná zoper rimsko. — Pričakuje se, da bojo sv. oče papež spet več novih kardinalov izvolili in med temi tudi kneza Luciana Bonaparte-ta, ki je pred nekimi mesci duhovni stan nastopil. Ker so sv. oče papež vedno bolehni, se nadjajo že nekteri, da prihodnji papež bo ta Bonaparte.

Ticam!

O srečne tice v logu!
Prepevate veselo
Od zore do večera,
Ker vas ne trudi delo,
Vas zalo log oblači,
Dá mirno stanovanje,
Vam cvetje med poklada,
Da v petji vam bežijo
Življenja sladki dnovi:

Al mene skerb predrami,
Mi skerb oči zatisne,
Ne zapusti me v sanjah,
Se ne zatare z delom
Od jutra do večera.
Ni ure petju dane,
Ne sercu kdaj pokoja,
Kako bi mogel peti,
Kot ve, preljube tice!

Jankomir.

Milodari,

poslani na Krajnsko za reveže, ki so za kolero zboleli:

Mestna družina pod poslovíco: „Dajte, in tudi vam se bo dalo“. 3 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.